

Vlaams
Parlement

stuk **2026** (2012-2013) – Nr. 2
ingediend op 15 juli 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Voortgangsrapport 2012-2013
Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
Actieprogramma Kinderarmoede

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door mevrouw Marijke Dillen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers.

Vaste leden:

de dames Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Caroline Bastiaens, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de heer Wim Van Dijk, mevrouw Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

2026 (2012-2013) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I. Toelichting door mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding.....	4
1. Mijlpalen in het gevoerde armoedebeleid	4
2. Voortgangsrapport 2012 – belangrijkste verwezenlijkingen	4
3. Armoede in cijfers anno 2013	5
4. Vooruitgang van de twaalf prioritaire beleidsacties	5
5. Actieprogramma Kinderarmoede.....	6
II. Bespreking	7
Gebruikte afkortingen	23

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid besprak het Voortgangsrapport 2012-2013 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Actieprogramma Kinderarmoede tijdens haar vergadering van dinsdag 25 juni 2013.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW INGRID LIETEN, VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN INNOVATIE, OVERHEIDSINVESTERINGEN, MEDIA EN ARMOEDEBESTRIJDING

1. Mijlpalen in het gevoerde armoedebeleid

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding of VAPA werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 juli 2010 (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 637/1 en 2). Er werd een werkgroep Armoedebestrijding opgericht in de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie. De nota Versnelling en verdieping van het Vlaams Actieplan werd besproken op de vergadering van de Vlaamse Regering van 29 april 2011. Dat werd voorafgegaan door een dialoog met het Netwerk tegen Armoede om een priorisering vast te stellen. Er werd gekozen voor een specifieke aanpak van kinderarmoede. Het Actieprogramma Kinderarmoede werd op de Vlaamse Regering gebracht op 15 juli 2011. Er werd een projectoproep gedaan voor nieuwe projecten in het lokaal armoedebeleid. Er was een Studio Kinderarmoede waar experts uit binnen- en buitenland werden samengebracht om vanaf een wit blad te vertrekken. Het Vlaams Armoedesteunpunt of VLAS en de Sociale Innovatiefabriek werden opgericht. De Sociale Innovatiefabriek zoekt naar innovatie van het beleid inzake armoede en kinderarmoede en van het stedelijke beleid.

2. Voortgangsrapport 2012 – belangrijkste verwezenlijkingen

Een belangrijke verwezenlijking in 2012 is de verdere concretisering van de automatische toekenning van rechten door middel van een concreet stappenplan per minister. Zo realiseerde minister Van den Bossche een huurpremie voor personen die vijf jaar of langer op de wachtlijst staan voor een sociale woning. Er is voorts de operationalisering van het VLAS waar voor het eerst alle armoedekennis gebundeld wordt in één instelling met een gecoördineerde meerjarenplanning en een budget van 662.000 euro. Er is ook extra geld gegaan naar schuldbemiddeling met de nadruk op preventie. Onder impuls van minister Vandeuren is dit gestegen van 500.000 naar 1.250.000 euro. Er is ook de automatische toekenning van een huurpremie voor een bedrag van 6.400.000 euro en gratis dakisolatie voor kwetsbare huurders. Onder impuls van minister Muyters zijn er extra trajecten voor arbeidszorg, werktrajecten voor mensen in armoede en extra individuele beroepsopleidingen voor een bedrag van 23 miljoen euro. Er waren acties voor de sociale herbestemming van voedseloverschotten, waar met veel partners samen aan is gewerkt. Er is ook werk gemaakt van de preventie van uithuiszetting door de uitbreiding van woonbegeleiding, waarvoor twee miljoen euro is vrijgemaakt. Lokale strategieën tegen dak- en thuisloosheid worden eveneens ondersteund. Minister *Ingrid Lieten* heeft de Sociale Innovatiefabriek opgericht, met extra aandacht voor armoedebestrijding. Minister Smet heeft gezorgd voor extra omkadering en kleinere kleuterklassen tegen de schoolse achterstand en maakte daarvoor 20 miljoen euro vrij. In het eerste jaar na de gemeenteraadverkiezingen van 2012 is er extra ingezet op de lokale besturen. Met het oog op een betere ondersteuning van de lokale aanpak van kinderarmoede worden methodieken ter beschikking gesteld die gemeenten toelaten een regierol te vervullen in de kinderarmoedebestrijding. Daartoe werd voorzien in een projectenmarkt, methodiekenhandboek, provinciale rondes en een projectoproep om nieuwe methodieken te kunnen uittesten. De klaverbladfinanciering van de preventieve gezinsondersteuning verloopt in samenwerking met verschillende ministers en met extra budgetten. De UiTPAS is volledig uitgerold in de proefregio. Minister Schauvliege maakt daarvoor 540.000 euro vrij. Op aansturing van minister Bourgeois is het aantal personen dat geniet van Toerisme voor Allen verdubbeld. Daar werd 612.000 euro voor vrijgemaakt.

3. Armoede in cijfers anno 2013

De derde editie van de Vlaamse Armoedemonitor bevat de meest recente armoedecijfers. Het algemene armoedecijfer blijft hardnekkig op 10 percent. De economische crisis zorgt voor nieuwe gezichten in de armoede. Bijna een op tien Vlamingen moet zien rond te komen met een inkomen dat lager is dan de armoededrempel van 1000 euro voor een alleenstaande of 2101 euro voor een koppel met twee kinderen.

In België bedraagt het armoederisico 15,3 percent, in het Vlaamse Gewest 9,8 percent en in het Waalse Gewest 19,2 percent. Het Belgische inkomensarmoedecijfer is redelijk goed in vergelijking met de andere Europese lidstaten. De crisis heeft in een aantal landen voor stijgende armoede gezorgd.

Als gevolg van de crisis stijgt de schuldenlast in Vlaanderen. Vooral de kredietopeningen en de leningen op afbetaling stijgen.

In Vlaanderen krijgen 130.000 kinderen niet de kansen die ze verdienen. Ten opzichte van 2011 is er een lichte daling, maar dat is nog altijd 10.000 kinderen meer dan in 2010. Er is sprake van een status quo. In een Europese vergelijking scoort Vlaanderen beter. De crisis zorgt in heel wat landen voor een stijging van het kinderarmoedepercentage. De kansarmoede-index van Kind en Gezin wordt berekend op basis van gemiddelde van de drie voorafgaande jaren. De percentage blijven stijgen. In 2012 is het toegenomen tot 10,5 percent. Dat moet een prioriteit blijven.

4. Vooruitgang van de twaalf prioritaire beleidsacties

Het VAPA kent twaalf prioritaire beleidsacties, die samen met het Netwerk tegen Armoede, maar ook samen met de SERV en het Vlaams Parlement zijn bepaald.

De armoedetoets heeft proefgedraaid en wordt geïntegreerd in de RIA. De quickscan is operationeel sedert 2013.

De automatische toekenning van rechten is opgenomen in het Meerjarenprogramma van de Slagkrachtige Overheid. De conceptnota over de automatische rechtentoekenning en proactieve dienstverlening met een concreet stappenplan per minister werd op 25 januari 2013 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Bij de studietoelage neemt, naast de verdere automatisering, de overheid zelf het initiatief voor de vernieuwers en voor de schoolgaande leden van eenzelfde gezin dat geen aanvraag indiendt. Er is een intensievere samenwerking met de intermediairen. Het proefproject voor de proactieve dienstverlening wordt verder uitgerold.

Als derde prioriteit is er aandacht voor gekleurde armoede. Het project Armoede Gekleurd loopt in samenwerking met het Netwerk tegen Armoede en het Minderhedenforum. Er is gevraagd om daar in het jaarboek van OASeS specifieke aandacht aan te schenken. Het kennisplatform werkt rond actieve inclusie van vrouwen van buitenlandse herkomst. Er is een oproep voor projecten over diversiteit in de mediasector, daarnaast is extra aandacht gevraagd voor diversiteit in de kinderarmoedeprojecten. Er is aandacht voor zwakke doelgroepen in de steunmaatregelen voor prestarters die zijn genomen door de ministers Muyters en Peeters. Er wordt gewerkt aan de uitvoering van het inburgerings- en integratiebeleid met speciale aandacht voor gekleurde armoede. Er is ook een strategisch plan Woonwagengewoners.

Bij het stimuleren van netwerkvorming zijn er peer reviews van de coördinatie van gezinsondersteuning volgens het model van het Lokaal Clientoverleg. De proeftuinen van de Brede School zijn gestart. Er wordt werk gemaakt van de optimalisering van de integrale jeugdhulp en van het stimuleren van samenwerking. Er is een oproep voor kinderarmoedeprojecten waarbij de focus ligt op samenwerking en netwerking tussen de hulpverleners.

De vijfde prioriteit is het bijsturen van de kennis van armoede bij opleidingsverstrekkers door het ondersteunen van vormingsinitiatieven, het stimuleren van onderlinge samenwerking en het afstemmen van het aanbod. Praktijkgerichte armoedevorming is ontwikkeld voor culturele aanbieders. Er is een project 'Media en Armoede' dat werkt aan de beeldvorming in de media en aan een vormingsaanbod voor mediamakers.

De zesde prioriteit, namelijk de oprichting van het VLAS, is gerealiseerd.

Schuldhulpverlening is de zevende prioriteit. Het onderzoek van de werking van de schuldbemiddelingsinstelling is afgerond. Er is ook een uitbreiding van de middelen voor schuldhulpverlening.

Het proefproject voor het realiseren van een Vlaamse vrijetijdskaart loopt. Het technisch platform is in ontwikkeling.

Voor het realiseren van een duurzame toeleiding tot de arbeidsmarkt wordt werk gemaakt van de uitbreiding van de arbeidszorgtrajecten. De integrale werkwelzijnstrajecten lopen verder met specifieke aandacht voor mensen met mentale, psychische of psychiatrische problemen. Er is een uitbreiding van de individuele beroepsopleidingen, van de werkervaringsprojecten en van werkplekleren. Dat is vooral gericht op jongeren.

In het kader van de kostenbeheersing in het secundair onderwijs is er een brochure opge maakt: 'Maak je sterk tegen armoede'. Dat is een handleiding voor scholen in het omgaan met armoede en met tips voor de omgang met ouders en onbetaalde facturen. De ouderkoepelverenigingen werken aan kostenbeheersing.

De elfde prioriteit, het toekennen van een automatische huursubsidie voor mensen die meer dan vijf jaar op de wachtlijst staan, is een feit.

Bij de wijkgezondheidscentra is er een uitbreiding van de eerstelijnspsychologischefunctie ingevoerd. Er is projectfinanciering voor de vereniging van wijkgezondheidscentra.

5. Actieprogramma Kinderarmoede

Het is de bedoeling in het kader van het Pact 2020 te gaan voor een halvering van het aantal kinderen dat geboren wordt in armoede. De trend is echter gekeerd. Er is een stijging van het armoederisico voor kinderen van 10,2 tot 10,8 percent. De kansarmoede-index van Kind en Gezin is meer dan verdubbeld in de periode van 1997 tot 2012, van 4 tot 10,4 percent.

Literatuur en onderzoek bevestigen het belang om in te zetten op de leeftijd van 0 tot 3 jaar. Er wordt ingezet op transitie management om met allerlei organisaties het pad in te slaan om die prioriteit waar te maken. De minister heeft geprobeerd om breed een sense of urgency te creëren. Er is een taskforce Kinderarmoede. Er is de analyse van de Studio-aanbevelingen voor de interkabinettenwerkgroep Armoede. Er is de uitwerking van een business/society case door het VLAS, waarin nogmaals duidelijk naar voren komt dat alle inspanningen geleverd in de periode van 0 tot 3 jaar maatschappelijk het grootste rendement hebben.

Die samenwerking is ook terug te vinden in de lokale diensten voor buurtgerichte opvang, waarvoor het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters werd goedgekeurd. Minister Vandeurzen opteert daar voor de regierol van de lokale besturen. Dat geldt ook voor de projecten Gezinsondersteuning waar de verschillende ministers bruggen bouwen tussen Onderwijs en Werk. Dezelfde ratio is terug te vinden in het ontwerp van decreet houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2131/1). Het is de bedoeling zo veel mogelijk partners te laten samenwerken op het gemeentelijke niveau.

Met het oog op kwaliteitsvolle, toegankelijke en voldoende kinderopvang zijn extra middelen, 22 miljoen euro, vrijgemaakt om bijkomende plaatsten te creëren met extra aandacht voor de sociale functie van de kinderopvang.

Voor de centra voor kinderopvang en gezinsondersteuning is nieuwe regelgeving goedgekeurd, met extra aandacht voor gezinnen in crisis of risicosituaties. Er is aandacht voor de gezinsbegeleiding van ondernemers in moeilijkheden. Boeren op een Kruispunt en Tussenstap schenken in hun werking aandacht aan kinderen in armoede.

Er is onderzoek gedaan naar de beeldvorming van jong ouderschap bij kwetsbare jongeren. Er is ingezet op duurzame kleuterparticipatie en gewerkt aan een betere omkadering van het kleuteronderwijs. Voor de betere communicatie tussen school en ouders is er de start van een nieuwe periode met expliciete aandacht voor het betrekken van kansarme ouders bij de school. Het flankerend onderwijsbeleid kent de opstart van het project over innoveren en excelleren in dertien scholen met een hoog GOK-percentage. Een procesmanager en innovatiecoaches zijn aangeworven.

Er zijn specifieke trajecten naar werk voor mensen in armoede. Er is rekening gehouden met kinderen bij het recht op sociale huisvesting en de toekenning van premies. Er is een minimumlevering van aardgas. Bij de heraanleg van woonwagenterreinen wordt prioriteit aan gezinnen met kinderen gegeven. Binnen het Vlaams Stedenfonds is er onder meer aandacht voor de inrichting van de publieke ruimten, speelstraten, sociaal-artistieke projecten met kinderen en gezinsbegeleidingen. Er is een tweede projectoproep voor de ondersteuning van de lokale aanpak van kinderarmoede. De eerste projectoproep wordt geëvalueerd.

De budgetten voor vakantieparticipatie zijn verhoogd. Leesweb, de voorleesprojecten in crèches, bibliotheken en kleuterscholen zijn goede voorbeelden. De verhoging van de speelkansen bij kinderen in armoede met onder meer de Buitenspeeldag is een goed initiatief. Aan de betere bekendmaking van gratis openbaar vervoer voor minzesjarigen en aan de automatisering van kortingssystemen wordt gewerkt. De sensibilisering en vorming van media is een aandachtspunt dat de minister meegaf aan het expertisecentrum Mediawijsheid.

Er is de Kunstendag voor kinderen. Er wordt gewerkt aan een gevarieerd bewegingsaanbod voor alle jonge kinderen. Er is een nieuwe insteek door de sociale innovatie met aandacht voor kinderarmoede in de Sociale Innovatiefabriek en de projectoproep. Tot slot werd het Actieprogramma Kinderarmoede verder versterkt met een reeks maatregelen waarin de nadruk wordt gelegd op de noodzakelijkheid van een warme overgang tussen kinderopvang en kleuteronderwijs met extra aandacht voor taal.

De minister besluit dat al de ministers enorme inspanningen leveren. De prioriteit van kinderarmoede wordt door de hele Vlaamse Regering gedragen. Het is een prioriteit op de lange termijn. De cijfers nopen echter tot nog meer aandacht en budgetten.

II. BESPREKING

Mevrouw *Marijke Dillen* heeft het voortgangsrapport volledig doorgenomen. Er staat een aantal mooie prioritaire acties in, met bijzondere aandacht voor de kinderarmoede, zoals door het Vlaams Parlement werd gevraagd. De minister heeft de betrokkenheid van de collega-minister duidelijk in de verf gezet. Het rapport is vlot leesbaar en goed gepresenteerd maar van voortgang in de aanpak van armoede en kinderarmoede is geen sprake. Vlaanderen gaat er jaar na jaar zwaar op achteruit. De cijfers zijn duidelijk. De armoede in Vlaanderen blijft toenemen. De kansarmoede-index is in 2012 zwaar gestegen ten opzichte van 2011. De kinderarmoede bedroeg in het begin van de legislatuur 7,8 percent.

In 2013 is dat 10,4 percent. In een Panorama-uitzending werd duidelijk hoe schrijnend de werkelijkheid is.

De oorzaak moet niet bij de economische crisis worden gelegd. Er is vanzelfsprekend een weerslag van die crisis, maar studies tonen aan dat er al decennialang een negatieve evolutie is in de bestrijding van de armoede in Vlaanderen.

Al de hele legislatuur houdt mevrouw Marijke Dillen dezelfde uiteenzetting over armoedebestrijding. De cijfers zijn een illustratie van het falende armoedebeleid van de Vlaamse Regering. Dit is niet de exclusieve verantwoordelijkheid van minister Lieten, maar wel de algemene verantwoordelijkheid van de hele Vlaamse Regering. Ze verwijst naar een opiniestuk van professor Frank Vandenbroucke in De Morgen. Daarin staan veel zaken die volgens de spreekster correct zijn. Ze kijkt ook uit naar de publicatie van het boek van professor Frank Vandenbroucke.

Bij het aantreden van deze Vlaamse Regering in 2009 werden twee belangrijke doelstellingen in verband met de armoedebestrijding aangekondigd. Er werd gezegd dat tegen het einde van de legislatuur geen enkel gezin onder de Europese armoederisicodrempel zou leven. Daarnaast werd gesteld dat de kinderarmoede tegen 2020 met de helft zou worden teruggedrongen. Mevrouw Marijke Dillen wordt tot haar spijt in Antwerpen dagelijks geconfronteerd met armoede. In Antwerpen is dat niet alleen gekleurde armoede. Waarschijnlijk geldt dit ook voor andere Vlaamse steden.

Deze twee doelstellingen zullen niet worden gehaald. In 2010 werd voor het eerste een VAPA voorgesteld. Er werden 194 acties aangekondigd. Voor de jaren 2012, 2013 en 2014 wordt er voor een aantal projecten jaarlijks een budget van 600.000 euro aangekondigd. Dit is zeer veel geld. Sommige van de opgesomde acties slaan de spreekster met verstomming zoals het onderzoek naar referentiebudgetten of naar wat een gezin nodig heeft om rond te komen. Daar is volgens haar geen onderzoek naar nodig. Ze heeft vragen bij de noodzaak om aan deze acties financiële middelen te besteden.

Er zijn verschillende projecten die rond één thema werken zoals de vrije tijd. Mensen in armoede hebben evenzeer recht op de beleving van de vrije tijd. Dit wordt echter over tal van actiepunten verdeeld. Waarom kan daarvan geen duidelijk overzicht worden gemaakt? Hetzelfde geldt voor de afzonderlijke benadering van verschillende doelgroepen. De discussie gaat niet over het al dan niet opportuun zijn van de afzonderlijke benadering van sommige doelgroepen. Mevrouw Marijke Dillen betreurt dat er geen duidelijk overzicht van wordt gegeven.

Het resultaat van al deze plannen, projecten en overleg ontbreekt. Minder dan een jaar voor het einde van de legislatuur, kan de minister niets op haar armoedebestrijdingspalmares schrijven. Mevrouw Marijke Dillen waarschuwt hier al van bij het begin van de legislatuur voor. Ze heeft al herhaaldelijk aangeklaagd dat het beleid van de Vlaamse Regering te versnipperd is, en veel te verdeeld is over allerhande projecten, wat leidt tot verspilling van de schaarse middelen. Er is geen enkele structuur in de beleidslijnen. Daarvoor is minister Lieten wel verantwoordelijk. Er is geen aanpak ten gronde van de armoede.

Met wat goede wil moet volgens het commissielid een en ander realiseerbaar zijn. Hier voor verwijst ze naar de opiniebijdrage van professor Frank Vandenbroucke en naar de stelling dat een baan hebben een belangrijke factor is om het armoederisico te beperken. Dat is evenwel geen garantie voor het volledig wegwerken van het armoederisico. Voor alleenstaande ouders met één of meer kinderen is dat bijvoorbeeld niet altijd evident. De spreekster haalt het voorbeeld aan van een vrouw die de kans op een baan aan zich voorbij ziet gaan omdat ze op de wachtlijst staat voor kinderopvang. Mevrouw Marijke Dillen erkent dat deze Vlaamse Regering geïnvesteerd heeft in bijkomende plaatsen voor

kinderopvang. De realiteit is dat de helft van de kinderen zekerheid heeft op een plaats in de kinderopvang. Zolang de kinderopvang niet voor alle kinderen beschikbaar is, hebben heel wat gezinnen en vooral alleenstaande ouders problemen bij het vinden van een baan. Ze geeft er de voorkeur aan daar meer in te investeren in plaats van in talrijke andere projecten.

Een ander voorbeeld is de schooltoelage. Behoorlijk wat gezinnen, en dan vooral gezinnen die een schooltoelage broodnodig hebben, mislopen de schooltoelage omdat zij de aanvraag niet of laatstijndig indienen. Ze vraagt zich luidop af waarom de regels zo rigide worden toegepast. In dit dossier wil ze een warm pleidooi houden voor een tolerantere houding. Zolang er geen automatische toekenning is, dient het beleid de regels tolerant toe te passen.

Een woning hebben is heel belangrijk voor mensen die in armoede leven. Betaalbaar wonen in grootsteden is niet evident. Er zijn nog altijd lange wachtlijsten in de sociale huursector.

Deze voorbeelden illustreren dat de aanwending van de middelen structureel moet gaan naar mensen die in armoede leven. Mevrouw Marijke Dillen vraagt de minister in het laatste jaar van de legislatuur in te gaan op haar pleidooi van de voorbije vier jaar om de schaarse middelen optimaal in te zetten.

Op 24 juni 2013 was er in de media een oproep van de voedselbanken. Mevrouw Marijke Dillen kent dit probleem ook vanuit de kant van het bedrijfsleven. Van de supermarkten en voedingssector hoort ze dat de regelgeving over het weggeven van voedsel aan de voedselbanken rigide is. Ze vraagt om na te kijken of dit niet kan worden versoepeld.

De minister vraagt sociale aandacht voor het beleidsdomein Sport. De vraag rijst waarom de Vlaamse Regering golf tot sport van het jaar heeft uitgeroepen. Mevrouw Marijke Dillen vraagt zich af of deze sport ondersteuning moet krijgen van de Vlaamse Regering. Ze vraagt er bij minister Muylers op aan te dringen sporten te ondersteunen die daaraan meer behoefte hebben en die voor mensen die in armoede leven, bereikbaar zijn.

Mevrouw *Mieke Vogels* verwijst naar de beklemmende Panorama-reportage over armoede en naar de vrije tribune in De Morgen van 24 juni 2013 van mevrouw Celia Ledoux, schrijfster en columniste. Deze publicatie was zeer confronterend: “Denken dat armoede een keuze is maakt je niet harteloos. Wel onwetend. Jij herinnert je niks. Ik zie politieke partijen van armen een boosdoener maken, alsof ze erom vragen. Ik zie veroordeelde fraudeurs werklozen profiteurs noemen.”. Mevrouw Ledoux verwijst naar de verklaringen van de heer Jan De Nul, CEO van de Jan De Nul Group. Het artikel gaat verder: “Het is comfortabeler om te denken dat armoede een keuze is. Vooral als je het altijd goed had, ten hoogste wat krapjes, en je een goed hart hebt. Als je rijk bent tussen schuldeloze armen, ben je namelijk hardvochtig. Medeverantwortelijk. Dat wil niemand zijn. Makkelijker is geloven dat je geboortecomfort en erfprivilege een verworvenheid is en armoede een keuze. Dat maakt de wereld, en jou, minder onrechtvaardig. Dit idee is een exclusieve luxe van rijken, die ik nooit verwerven kan. Dat kan niemand die tussen armen geboren werd. Werkloosheid is nooit een keuze, meneer De Nul.”.

Mevrouw Mieke Vogels vraagt zich af waar de minister bevoegd voor Armoedebestrijding blijft om de heer De Nul terecht te wijzen. Waarom komt de minister niet duidelijker op voor mensen in armoede? Waarom was de minister niet aanwezig wanneer de verenigingen waar armen het woord nemen samen kwamen? Wellicht had de minister daar een goede reden voor. Dit zijn echter mensen die nog opkijken naar ministers en koningen.

Mevrouw Mieke Vogels vraagt redeneringen als “Er zijn geen middelen” en “Het is crisis” achterwege te laten. Er is veel geld in de samenleving. De VRT schenkt nogal veel aandacht aan het zogenaamde luxeverzuij aan het einde van het schooljaar. Gezinnen die voor het einde van het schooljaar op vakantie gaan en waarvoor later vertrekken 600 euro meer zou kosten. Het beeld dat de media meegegeven is dat van de hardwerkende rotverwende Vlaming die toch het recht moet hebben om, wegens het prijsverschil, een paar dagen vroeger naar Mexico te vertrekken. Ze vraagt minister Lieten om op te komen voor de armen.

Het wordt stilaan weezinwekkend om aan mensen die niet voldoende geld hebben om een behoorlijke maaltijd te kopen, te zeggen dat ze begrip moeten opbrengen voor het feit dat het crisis is en dat er geen geld is. De cijfers van de exploitatie en bezetting van het Deurganckdok in de haven van Antwerpen zijn bekendgemaakt. Men komt tot een bezetting van 20 percent van het Deurganckdok. Dat heeft handenvol overheidsgeld gekost. Diezelfde haven wil starten met de bouw van het Saeftinghedok en dat in concurrentie met de haven van Rotterdam. Er is geld in deze Vlaamse Regering en deze samenleving. De prioriteiten worden echter verkeerd gelegd.

Het Actieprogramma Kinderarmoede dateert van 15 juli 2011. Het is onaanvaardbaar dat de minister in 2013 moet vaststellen dat het alleen maar erger wordt. De minister is gebuisd voor haar beleid voor kinderarmoede. Er is niets gebeurd of er zijn verkeerde prioriteiten gelegd.

Een van de belangrijke verwezenlijkingen van 2012 die de minister aanhaalt, is de automatische toekenning van rechten door middel van een concreet stappenplan per minister, onder meer de huurpremie voor personen die vijf jaar of langer op de wachtlijst staan voor een sociale woning. Die mensen worden persoonlijke aangeschreven. De huisvestingsmaatschappijen schrijven mensen aan die al vier jaar op een wachtlijst staan met de vraag of ze nog steeds kandidaat zijn. Mensen die in armoede leven vrezen vaak dat post van overheidsinstanties rekeningen brengt. Heel veel van de bewuste brieven blijven onbeantwoord en de bestemmingen wordt geschrapt als gevolg daarvan. Dat lijkt het lid geen ernstige manier van werken want het recht op een huursubsidie na vijf jaar wachtlijst vervalt daardoor. Die mensen verliezen derhalve iets waarnaar ze al heel lang uitkijken. Mevrouw Mieke Vogels heeft ook bedenkingen bij de rechtsgeldigheid van de bewuste briefwisseling, aangezien ze niet aangetekend wordt verstuurd en er geen herinneringen zijn. De rechtstreekse toekenning van rechten wordt met het systeem gehypothekeerd en gerelativeerd.

Extra omkadering en kleinere kleuterklassen om de schoolse achterstand tegen te gaan, vindt mevrouw Mieke Vogels prima, maar ze twijfelt eraan of het eerste ook altijd tot het tweede leidt. Omkadering is essentieel, maar als de ruimte ontbreekt, zoals in Antwerpen, kan men gewoon geen extra klassen inrichten. Pervers neveneffect is dat waar de nood het hoogst is, en waar het meest kinderen in armoede wonen, het principe niet kan worden toegepast.

Bij de sociale herbestemming van voedseloverschotten wil het lid weten hoe het in de praktijk daarmee staat. Ze vindt het schandalig dat in een welvarende regio steeds meer mensen voedselpakketten nodig hebben om te overleven. Ze wil weten of er intussen voldoende zijn.

De steun aan de lokale aanpak van kinderarmoede is een verwezenlijking. De minister heeft al meermaals het belang van de lokale besturen onderstreept in de coördinatie van armoede in het algemeen en kinderarmoede in het bijzonder. Wat denkt ze van het schrappen van een aantal sociale kredieten in Antwerpen, onder meer voor armoedeorganisaties? De bevoegde schepen gaat ervan uit dat meer met vrijwilligers moet worden gewerkt. Ie-

dereen moet werken, zij het op de arbeidsmarkt of als vrijwilliger, zo luidt het. Er wordt bovendien verwezen naar een soepbedeling die de stad Antwerpen organiseert voor kinderen in armoede in sociale restaurants. Mevrouw Mieke Vogels waant zich terug in de tijd van Daens, en vraagt wat minister Lieten vindt van de soepbedelingen: is dat de manier waarop lokale besturen kinderarmoede moeten aanpakken? Ze wil vernemen waarom de minister daar niet tegen ingaat.

Mevrouw Mieke Vogels begrijpt niet wat bedoeld wordt met de “klaverbladfinanciering preventieve gezinsondersteuning, 600.000 euro, plus loonsubsidies doelgroepwerknemers”. De cijfers zijn bekend en het gaat niet goed. Vlaanderen doet het net iets beter dan Duitsland. Wat kinderarmoede betreft, gaat het slecht. Het lid stelt voor op te houden met investeren in allerhande barometers, en te focussen op werkelijk presteren.

Er zijn twaalf prioritaire beleidsacties. In het kader van de armoedetoets zou de quickscan operationeel zijn vanaf 2013. Het lid wil horen waarop die intussen al is toegepast. Over het kaderbesluit voor de sociale huur is advies gevraagd van de Vlaamse Woonraad. Het besluit voorziet in het optrekken van de inkomensgrenzen. De Vlaamse Woonraad vraagt uitdrukkelijk waarom aan het besluit geen RIA is toegevoegd en de quickscan bij de Vlaamse armoedetoets niet is toegepast.

Er is een conceptnota over de automatische rechtentoekenning en proactieve dienstverlening zoals sociale huisvesting en studietoelagen. Voor dat laatste is er een automatische toekenning voor wie een jaar eerder al een studietoelage heeft aangevraagd. Wie de studietoelage echter in het lopende jaar te laat heeft aangevraagd, heeft niets ontvangen, omdat de minister het been stijf hield. Zij zullen volgens het lid tweemaal gestraft worden en ook in 2013 geen studiebeurs krijgen.

Gekleurde armoede valt onder de verantwoordelijkheid van de ministers Vandeurzen en Bourgeois. Kan de minister voorbeelden aanreiken van wat er concreet is gebeurd inzake gekleurde armoede en waarvan gezinnen met kinderen beter zijn geworden, behalve studies, jaarboeken en projecten?

Mevrouw Mieke Vogels vraagt wat wordt bedoeld met ‘optimalisering integrale jeugdhulp en stimulering samenwerking’, zoals onder het punt over het stimuleren van netwerkvorming vermeld.

Ze vraagt voorts een exemplaar van de brochure ‘Maak je sterk tegen armoede’ over kostenbeheersing in het secundair onderwijs.

De ouderkoepelverenigingen werken aan kostenbeheersing. Mevrouw Mieke Vogels wil wijzen op een neveneffect dat toch een grote impact kan hebben op de factuur. In grote steden waar men niet langer kan kiezen naar welke school een kind gaat, moeten kinderen noodgedwongen met tram of bus naar school. Bij ticketcontrole worden kinderen soms aangepakt door de controleur. Kinderen in armoede raken daardoor gestigmatiseerd. Ondanks de zogenaamd objectieve toewijzing van de scholen, merkt het lid dat kinderen uit de betere sociale klasse doorgaans terechtkomen in de school die hun voorkeur geniet. Of toch minstens in de tweedekazeschool. Voor kinderen van ouders die de voorkeurslijst te laat of niet opmaken, moeten de restplaatsjes goed genoeg zijn. Die scholen zijn dan niet in de buurt. Wordt bij het opmaken van de factuur door de scholen rekening gehouden met de onkosten van openbaar vervoer waarvoor de mensen zelf niet hebben gekozen? Kan er geen project worden opgezet om die kosten ten laste te nemen?

Ook de automatische toekenning van de huursubsidie voor wie langer dan vijf jaar op een wachtlijst staat, genereert perverse neveneffecten waardoor gezinnen met kinderen uit de boot vallen. De huursubsidie is slechts gegarandeerd als de woning voldoet aan de

minimum kwaliteitsvereisten zoals in de Wooncode opgesomd. Voornamelijk gezinnen met kinderen moeten zich vaak tevreden stellen met huizen van slechte kwaliteit, en dan vooral gekleurde gezinnen. Het lid refereert aan recent onderzoek over discriminatie op de huisvestingsvloer. Daaruit bleek dat gekleurde mensen, met een vreemde naam, heel wat minder kans hebben om een huis te vinden, zelfs als ze zeer goed Nederlands spreken. Wie minder goed Nederlands spreekt, zal daar niet in slagen. Dergelijke mensen komen in het slechtste segment van de huurmarkt terecht en komen niet in aanmerking voor de huursubsidie na vijf jaar.

De automatische toekenning van de huursubsidie begrenst de huurprijs tot 750 euro. Een woning met drie kamers, aangepast voor een gezin met kinderen, die voldoet aan de minimale kwaliteitseisen, is niet te vinden voor minder dan 900 euro. Opnieuw worden gezinnen met kinderen gestraft, stipt mevrouw Mieke Vogels aan. Ze klaagt aan dat het armoedeprogramma niet gericht is op kinderen en op de stedelijke context. Toch wonen juist daar de meeste mensen in armoede.

De moeilijkewoordenkramerij in de tekst hoort niet thuis in deze context. Wat is bijvoorbeeld een business/society case en hoe zal dat kinderarmoede oplossen?

Er zal in het licht van het Actieprogramma Kinderarmoede een kaderdecreet Lokale Diensten Buurtgerichte Opvang worden opgesteld. Het lid vraagt nadere toelichting.

Het valt mevrouw Mieke Vogels op dat er vooral bespaard wordt in buurtwerk, wat vreselijk is voor mensen in armoede. Met betrekking tot de Huizen van het Kind moet de minister volgens het lid vooral benadrukken dat er een specifieke aanpak komt voor en aandacht gaat naar de Huizen van het Kind in de steden. Ze worden opgenomen in het ontwerp van decreet houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning dat nog niet is besproken. Het mag geen eenheidsworst worden, waarschuwt mevrouw Mieke Vogels. Over kinderopvang is ze het eens met mevrouw Dillen.

De stelling dat de regelgeving voor de concrete acties van de centra voor kindercare en gezinsondersteuning is goedgekeurd, verwondert het lid. Het nieuwe besluit zorgt er vooral voor dat minder kansarme kinderen bij de centra voor kindercare en gezinsondersteuning terechtkomen. Het heeft een verschuiving teweeggebracht van het aantal residentiële plaatsen waar vooral zeer kansarme kinderen worden opgevangen, naar preventieve hulpverlening voor de toegangspoort, die veel minder geënt is op de extreme kansarmoede en veel meer algemeen werkt. Hoe de regelgeving in het Actieprogramma Kinderarmoede kan passen, snapt het lid niet.

Ook wat betreft rekening houden met kinderen bij het toekennen van sociale premies en in het kader van recht op sociale huisvesting, is er volgens het lid een zeer perverse logica gevolgd. Het Grond- en Pandendecreet legt aan alle gemeenten een sociaal objectief op om 9 procent sociale woningen te realiseren. Alle overheidsmiddelen gaan zowat naar dat objectief, zo blijkt. Er zijn gemeenten waar niet echt veel kansarmoede heerst, maar waar het doel nog niet bereikt is. In steden waar de kansarmoede het grootst is, is de sociale woningbouw stilgevallen. Nieuwe woningen komen er veel trager en hebben doorgaans één of twee slaapkamers. Steeds vaker worden ze op basis van een lokaal toewijzingsreglement toegewezen aan mensen die al in de gemeente wonen en voorrang krijgen, of een laag pensioen hebben. Het systeem maakt dat op korte termijn in steden als Brasschaat of Zoersel met 80 procent eigenaars en 20 procent huurders, er 9 procent sociale woningen beschikbaar zullen zijn terwijl in Antwerpen voor 55 procent huurders, die veel meer kansarm zijn, er nog maar 9 procent sociale woningen zullen zijn. Mevrouw Mieke Vogels klaagt aan dat er in elk geval geen sociale woningen worden gebouwd voor de meest kansarmen en al helemaal niet voor arme gezinnen met kinderen. Minister Van den Bossche heeft zich voorgenomen een aantal richtlijnen ter zake te geven, maar dat is voor het lid

too little too late. Ze ziet het probleem ook als een van oorzaken waarom kinderarmoede in Vlaanderen toeneemt.

Wat bedoelt de minister met de ondersteuning van lokale initiatieven inzake de aanpak van kinderarmoede?

Waarom liet de minister niet van zich horen toen het debat over de GAS-boetes liep, als er in het actieprogramma een punt is opgenomen over de verhoging van de speelkansen van kinderen in armoede? Vooral kansarme kinderen die op pleintjes tegen een bal trappen stuiten op de onverdraagzaamheid van mensen die eromheen wonen.

Op basis van de cijfers en van wat voorligt, kan mevrouw Mieke Vogels tot slot alleen maar vaststellen dat de minister van Armoedebestrijding en het beleid niet op de goede weg zijn.

Ook de heer *Peter Gysbrechts* kan enkel een falend armoedebeleid vaststellen. Hij noemt dat de verantwoordelijkheid van de hele Vlaamse Regering. Het armoedepercentage stijgt nog in Vlaanderen. De cijfers tonen dat duidelijk aan. Zo ook de kinderarmoede, aangezien er achter elk arm kind ook arme ouders schuilgaan. Een halvering van de kinderarmoede tegen 2020 is volgens het lid verder af dan ooit.

Het voortgangsrapport vertelt niet wat de meerwaarde van elk project is voor gezinnen in armoede. Helpt het ze te ontsnappen uit de armoede of tekent het een traject met dat doel? Biedt het perspectieven aan kinderen op een beter leven? Er is sprake van evaluaties, maar gaat het dan over de resultaten bij de doelgroepgezinnen of louter administratief?

Net als het Netwerk tegen Armoede wil het lid pleiten voor een structurele verankering van bepaalde zaken en een duidelijke focus van het budget, na de vele projecten die al de revue zijn gepasseerd. In welke mate denkt de minister op die vraag in te gaan, gezien het feit dat het Netwerk tegen Armoede dat voor 2013 aangepakt had willen zien? In welk mate is er overleg met de andere ministers om de verankering in andere beleidsdomeinen te verzekeren?

Het Netwerk Tegen Armoede vraagt naar een quickscan en later een volwaardige armoedetoets voor wetgevend werk. Er is met name in twee dossiers om gevraagd: het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1952/1) en de werk-welzijnstrajecten. Hoe staat de minister tegenover die vraag?

De minister lanceert nogal ongebruikelijke oproepen, stelt de heer *Peter Gysbrechts*. Zo vraagt ze dat de gemeenten een schepen voor armoedebestrijding aanduiden, terwijl de OCMW-voorzitter een wettelijke opdracht heeft in die zin en intussen als volwaardig lid deel uitmaakt van het schepencollege. Op 19 juni 2013 werden steden en gemeenten ertoe opgeroepen de regierol op te nemen in beleidsdomeinen zoals tewerkstelling, huisvesting enzovoort. De Vlaamse Regering kent de OCMW's geen rol toe in de werkwelzijnstrajecten. Alle taken worden aan VDAB en CAW toevertrouwd. Het lid verkiest enige rechtlijnigheid.

De minister schuift de lokale armoedeprojecten als verdienste naar voren. Hoeveel middelen wil de minister vrijmaken om ze ook te continueren? Projecten worden beproefd, geëvalueerd en uiteindelijk afgevoerd of in structureel beleid omgezet, stelt de heer *Peter Gysbrechts*.

De armoedetoets heeft proefgedraaid op drie projecten: de kindpremie, de maximumfactuur in de thuiszorg en de sociale verhuurkantoren. Twee zijn niet uitgevoerd, maar worden meegenomen. Het lid betreurt dat het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp niet is opgenomen in de proef.

In het eerste kwartaal van 2013 zijn 2750 IBO's gestart en 39 curatieve IBO's. Moet het lid concluderen dat er nog instroom is in de maanden daarna? Curatieve IBO's zijn voor mensen die meer dan twee jaar werkloos zijn of jonger dan 25 jaar en één jaar werkloos. Slechts 941 gestarte IBO's en 22 curatieve IBO's richten zich tot laaggeschoolden, terwijl dat de grootste risicogroep is. Voor de provincies blijken er grote onderlinge verschillen te bestaan. Kan de minister daarvoor redenen aanvoeren? De heer Peter Gysbrechts ziet nog veel werk aan de winkel, zeker met in gedachten dat één op zes IBO's vervroegd wordt afgebroken. Ook dat moet worden onderzocht. Het succes van de maatregel moet men afwachten, besluit de heer Peter Gysbrechts. De doelgroep moet wel aangescherpt worden. Een heroriëntering naar meer laaggeschoolden voor de IBO's lijkt aangewezen.

Er wordt nog geld uitgetrokken voor wijkgezondheidscentra. Ze krijgen projectsubsidies om initiatieven te nemen in het kader van de Vlaamse preventieve gezondheidsdoelstellingen. Wat wordt er gedaan voor de huisartsen die soms in groepspraktijken duizenden mensen in armoede begeleiden, wil het lid weten?

In het kader van de oproep die gelanceerd is voor projecten ter bevordering van diversiteit binnen de mediasector, merkt het lid op dat er omzichtig met de middelen voor het armoedebeleid dient te worden omgesprongen. Hij ziet dat er in 2011 in een budget was voorzien van 684.000 euro. Voor projecten lokale armoedebestrijding was 1 miljoen uitgetrokken. Kan de minister duiden wat de projecten in de mediasector de mensen in armoede concreet hebben opgeleverd? Er is ook nog eens 650.000 euro ingeschreven voor projecten ter stimulering van mediawijsheid. Het lid heeft twijfels bij het nut van die uitgave en ziet die opdracht veeleer bij Onderwijs.

Er is eensgezindheid dat onderwijs een breekijzer moet zijn tegen armoede. In 2013 wordt voor de uitrol van een aantal onderwijsprojecten 849.000 euro vrijgemaakt. Worden die projecten wetenschappelijk geëvalueerd?

Met het oog op werkwelzijnstrajecten wordt het W²-decreet aangekondigd, maar over de timing bestaat grote twijfel. Die zou afhangen van het draagvlak voor het ontwerp van decreet. De spreker wil meer duidelijkheid over de timing. Er blijft ook een serieus spanningsveld bestaan met de OCMW's die deels uitgerangeerd worden, stelt het lid. De W²-conceptnota kent al een lange geschiedenis. Kan de minister aangeven hoe de toekomstige rol van de OCMW's geconcipieerd wordt?

In het kader van het Actieprogramma Kinderarmoede, is het transitie management van start gegaan: van een curatief naar een preventief beleid. Het VLAS heeft een business/society case uitgewerkt, met een kosten-batenanalyse van preventief werken en een analyse van de return van early intervention. Hoe gedetailleerd is die studie? Maakt ze duidelijk hoe early intervention in zijn werk gaat, welke acties als dusdanig beschouwd worden en wat al dan niet werkt?

Het voortgangsrapport benadrukt het belang van de diensten buurtgerichte opvang voor gezinnen waar iemand wil solliciteren. Er zijn in Vlaanderen 254 plaatsen in lokale diensten. Dat lost de problemen niet op, stelt de heer Peter Gysbrechts. Dat die vorm van opvang is opgenomen in het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters biedt geen garanties voor de uitbouw.

Er is tevens sprake van de versterking of uitbreiding van de integrale en laagdrempelige preventieve gezinsondersteuning, en dat in een samenwerking tussen vier beleidsdomeinen: Werk en Sociale Economie, Volksgezondheid en Gezin, Armoedebestrijding en Onderwijs. De spreker vraagt de minister het verschil met de Huizen van het Kind te duiden.

De prenatale zorg wordt uitgebouwd en in stedelijke gebieden krijgt zorgcoördinatie en psychosociale begeleiding voor zwangere vrouwen prioriteit. Wat met kwetsbare zwangere vrouwen die niet in die zones wonen? De prenatale zorg past bovendien ook in de Huizen voor het Kind. De heer Peter Gysbrechts wil weten waarom niet meer de kaart van de huisarts wordt getrokken.

Er wordt onderzoek gevoerd naar de beeldvorming van jong ouderschap bij kwetsbare jongeren. De prijs bedraagt 60.000 euro en de oplevering is gepland tegen 31 mei 2013. Het lid vraagt zich af of dat geen weggegooid geld is, gezien de eerdere stopzetting van projecten wegens geldgebrek.

In 2012 zijn 22 lokale projecten gericht op de aanpak van kinderarmoede geselecteerd. Er is 1 miljoen euro voor uitgetrokken. In 2013 wil de minister een nieuwe oproep lanceren en het beleid in 2014 herhalen. Het lid ziet projectoproep na projectoproep passeren en heeft daarbij bedenkingen.

De heer Peter Gysbrechts wil ten slotte vernemen waarom het voortgangsrapport geen informatie bevat over het budget en het stappenplan van de actie Sport en het gevarieerd bewegingsaanbod voor jonge kinderen.

Mevrouw *Vera Jans* zegt dat armoede zeer hardnekkig is en een taboe blijft. De automatische rechtentoekenning is een cruciaal onderdeel van het beleid. In dat verband is er nog een lange weg af te leggen, al is er al veel gebeurd in diverse beleidsdomeinen. In januari 2013 is de conceptnota over de automatische rechtentoekenning goedgekeurd, met een heel concreet stappenplan. Wat is de stand van zaken? Wanneer zal de definitieve toekenning van de rechten die erin opgenomen zijn, een feit worden?

Het Actieprogramma Kinderarmoede is een eerste stap in de goede richting. Wanneer denkt de minister een eerste tussentijds resultaat van de specifieke actiepunten voor te leggen, vraagt het lid?

De UiTPAS wordt uitgerold in heel Vlaanderen. Mevrouw Vera Jans stipt aan dat vooral goede communicatie over het gebruik ervan essentieel is: wat kan en wat niet, waar heeft men recht op en hoe gebruikt men de pas op een niet-stigmatiserende wijze.

Sensibilisering en versterking van de armoedekennis is van levensbelang, oppert mevrouw Vera Jans. Het taboe is nog te groot en mensen in armoede krijgen nog te vaak de verkeerde begeleiding of ondersteuning door onvoldoende inzicht. Ervaringsdeskundigen zijn een immense meerwaarde. Regioverpleegkundigen van Kind en Gezin zeggen dat alle vanzelfsprekendheden overboord gegooid moeten worden omdat armoede zo wijd verspreid en verdoken is. Hoe wil de minister het aanwerven van ervaringsdeskundigen in de betrokken sectoren aanmoedigen?

Mevrouw *Else De Wachter* zet in met de stelling dat de strijd tegen armoede niet alleen een topprioriteit maar vooral een constante moet zijn. De maatschappij ziet zich steeds meer geconfronteerd met verdoken armoede. Die moet naar de oppervlakte gehaald worden, stelt het lid. Naast de coördinerende bevoegdheid van de minister, lijkt het haar ook van belang dat elke minister binnen de eigen bevoegdheid die topprioriteit armoede herkent en erkent. Haar fractie wil daarop toezien.

De rol van de lokale besturen en vooral OCMW's en sociale diensten in het bestrijden van armoede staat voor mevrouw Else De Wachter voorop. Hun slagkracht moet gegarandeerd zijn om samen met een aantal partners zoals de vereniging waar armen het woord nemen een beleidsvisie te kunnen ontwikkelen. Een schepen van armoedebestrijding, die ook met de figuur van de OCMW-voorzitter kan samenvallen, is een goed plan. In het

kader van de toekomstige meerjarenplanning kunnen de doelstellingen, acties en dies meer op die manier worden opgenomen.

Tegenover de vraag om een optimale inzet, staat wel de nood aan voldoende middelen voor de lokale besturen. Door wetenschappelijk onderzoek naar de werking van instellingen voor schuldbemiddeling zijn al extra middelen ter beschikking gesteld om samenwerkingsverbanden tussen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling te ondersteunen en te stimuleren. Het doel is een aanpak te ontwikkelen die aansluit bij de reële noden van mensen met schulden, met nadruk op preventie. Het lokale niveau weet zich steeds meer geconfronteerd met het feit dat er wel middelen worden vrijgemaakt en uitgebreid, maar dat de overmatige schuldenlast blijft bestaan en groeit.

Erkende instellingen voor schuldbemiddeling krijgen alsmaar meer aanvragen en kunnen de dossiers niet kwaliteitsvol blijven behandelen met de beschikbare budgetten. In 2011 is het onderzoek afgerond met het oog op subsidiëring en stimulering van de instellingen. Minister Vandeuren maakte in 2011 al middelen vrij om projecten over samenwerkingsverbanden te financieren die de toegang tot de kwaliteitsvolle schuldhulpverlening bevorderen en de aandacht voor preventie en nazorg aanzwengelen.

Met het oog op de bestrijding van armoede is het echter essentieel dat de instellingen voor schuldhulpverlening ook inzetten op het leren omgaan met een budget en het beheren van schulden. Verder investeren in de schuldbemiddeling zelf en in preventie vindt mevrouw Else De Wachter prima, maar tegelijk onderstreept ze de nood aan een groter aanbod aan schuldhulpverlening. Ze nodigt minister Lieten uit met minister Vandeuren rond de tafel te zitten om te na te gaan hoe het aanbod kan worden versterkt.

Lokale besturen ondersteunen is positief, maar de essentie is dat ze hun armoedebeleid optimaliseren. Mevrouw Else De Wachter betreurt dat lokale besturen de projectsubsidies niet altijd maximaal aanwenden of de aangereikte instrumenten niet overal optimaal inzetten om de gezins- en kinderarmoede aan te pakken. Ze hoopt dat de minister de lokale besturen daartoe nog meer wil stimuleren.

Mevrouw *Katrien Schryvers* betreurt dat de bespreking binnen de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid blijft, terwijl alle beleidsdomeinen met het armoedeprobleem geconfronteerd worden. Het lijkt haar zinvol om erover na te denken hoe men de armoederealiteit kan uitdragen.

Het lid merkt op dat niet alleen de stedelijke omgeving met armoede geconfronteerd wordt, maar dat zelfs in gemeenten als Zoersel en Brasschaat er mensen zijn die in verdoken armoede leven, misschien wel achter de deuren van wat grote villa's lijken. Voor haar is signaalherkenning door alle diensten en het inzetten daarop cruciaal in de aanpak. Contacten met ervaringsdeskundigen zijn van wezenlijk belang.

Voor mevrouw Katrien Schryvers is het sociaal beleid op lokaal niveau te lang binnen de OCMW's gebleven. Ze pleit ervoor gemeente- en OCMW-werking maximaal te integreren, omdat het de drempel enorm verlaagd. Er wordt met één onthaal in één administratief centrum gewerkt. Met het oog op de besparingsplannen die zich overal aandienen, wijst ze erop dat de integratie niet louter om centen draait, maar vooral toelaat dat het belang van het sociaal beleid en het armoedebeleid veel meer kan wegen op het geheel. Iedereen wordt ermee geconfronteerd in alle diensten, en de interactie wordt groter.

Ondanks de schreeuw om preventie, bieden zowel Vlaamse als federale regels pas oplossingen wanneer mensen diep in de problemen zitten. Het is banaal dat mensen die al jaren

niet in orde zijn met aanslagbiljetten en dergelijke, bijvoorbeeld voor inschrijving bij een sociale huisvestingsmaatschappij wel eerst die documenten moeten kunnen voorleggen. Mevrouw Katrien Schryvers vraagt de minister om daarover in het kader van de preventiewerking na te denken.

Minister *Ingrid Lieten* heeft geboeid geluisterd naar alle opmerkingen en hoort ook tegenstellingen. Ze wil graag de kritiek meenemen, maar wil niet ingaan op wat ze provocaties noemt. De minister schetst hoe de Vlaamse Regering werkt. Ze vertrekt van de vaststelling dat armoede niet alleen een zaak is van een tekort aan inkomen. Het is een combinatie van verschillende uitsluitingen. Mensen in armoede hebben doorgaans weinig arbeidsparticipatie en bijgevolg een beperkt inkomen. Ze leven geïsoleerd, hebben meestal problemen met de kinderen op school, wonen vaak in slecht geïsoleerde huizen en hebben daarom een hoge energiefactuur. De kinderen participeren meestal niet aan het verenigingsleven waardoor ze verder in hun isolement wegzakken. Omdat het om een heel web van uitsluitingen gaat, kiest de Vlaamse Regering voor een inclusief en geïntegreerd beleid. Die visie is gedragen door het werkveld en de wetenschap.

Elke minister ontwikkelt binnen zijn beleid maatregelen om armoederisico's weg te werken. Dat is geen versnipperd beleid, maar een geïntegreerd beleid, beklemtoont minister Ingrid Lieten, wier taak erin bestaat alles te coördineren en op elkaar af te stemmen. Er wordt op gelet dat de maatregelen gestoeld zijn op wetenschappelijk onderzoek, om zeker te zijn van een efficiënte en doelgerichte inzet van de overheidsmiddelen. Alle ministers krijgen de nodige cijfers, analyses en suggesties aangereikt. Zij moeten die data omzetten in beleid. De minister verdedigt de vele inspanningen van haar collega's en de administratie daarachter. Ook middenveld- en vrijwilligersorganisaties, het Netwerk tegen Armoede en verenigingen waar armen het woord nemen worden geconsulteerd over vooropgestelde maatregelen. De minister verzekert dat geen enkele maatregel niet wordt afgetoetst. Het bedreeft haar dat soms minachtend wordt gedaan over de inspanningen die geleverd worden.

Minister Ingrid Lieten herhaalt dat er geen tovermiddel is om armoede op te lossen. Ondanks de crisis leiden de vele inspanningen er wel toe dat Vlaanderen erin slaagt het armoederisico te beperken. Dat in tegenstelling tot de omringende landen.

Tegelijk leiden veranderende economische en sociologische omstandigheden er ook toe dat armoede en de cijfers steeds weer andere gezichten krijgen. Minister Ingrid Lieten noemt voorbeelden op van oorzaken: de economische crisis, de verschuiving naar veel meer geschoolde werkgelegenheid, veel meer eenoudergezinnen en immigratie.

De ouders van eenoudergezinnen hebben doorgaans zelf een comfortabele jeugd gekend, maar worden ermee geconfronteerd dat het niet eenvoudig blijkt om alleen voor inkomen en zorg voor het gezin in te staan. Ook dat is verdoken armoede, stelt de minister. Die wordt niet altijd snel genoeg gedetecteerd en de juiste hulp blijft daardoor uit.

Uit immigratie volgt de nieuwe gekleurde armoede. Het gaat vooral om de tweede en derde generatie. De eerste generatie had doorgaans werk, maar de volgende generaties hebben het moeilijker. Er is de taalachterstand op school. Een kloof die groter wordt naarmate de schoolloopbaan vordert. Verkeerde keuzes leiden tot ongemotiveerde leerlingen en schoolverlaters zonder diploma. Deels is dat ook een verklaring voor de hoge jeugdwerkloosheidscijfers in de steden, meent de minister.

Door het feit dat mensen in armoede en gekleurde armoede steun zoeken bij elkaar, manifesteert de armoedeproblematiek zich steeds meer in de steden. Het draagvlak daar om die groep op te vangen, wordt steeds kleiner.

De veranderende sociologische omstandigheden zijn heel zichtbaar in kinderarmoede, merkt de minister op. De strijd tegen kinderarmoede moet continu zijn. Het verschil maken op luttele jaren is onmogelijk, benadrukt minister Ingrid Lieten. Antwoorden zoeken is steeds een gezamenlijke inspanning. Elke minister werkt mee aan het Actieprogramma Kinderarmoede. Minister Ingrid Lieten looft de ministers die er echt werk van hebben gemaakt en erin hebben geïnvesteerd op een gestructureerde en geïntegreerde manier. Voorbeelden van structurele maatregelen zijn meer leerkrachten in het kleuteronderwijs, meer plaatsen in en middelen voor de kinderopvang waar inkomensgerelateerd wordt gewerkt en waar mensen in armoede die niet werken voorrang krijgen. Ten slotte is gezorgd voor meer sociale huur- en koopwoningen.

Inspanningen van de Vlaamse Regering alleen zullen niet volstaan, erkent de minister. Ook federaal moet er verder aan gewerkt worden, onder meer met het optrekken van vervangingsinkomens en leeflonen. Ook het lokale niveau moet mee. In eerste instantie is de minister het volkomen eens met de stelling dat niet alle problemen op het OCMW moeten worden afgewenteld. Armoede als netwerk van uitsluitingen vergt een engagement van alle schepenen en de burgemeester. Die beweging wil de Vlaamse Regering inzetten. Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen en de publicatie van nieuwe cijfers door OASes heeft de minister begin 2013 een oproep gelanceerd ten aanzien van de gemeentebesturen om een prioriteit te maken van kinderarmoedebestrijding en die op een gecoördineerde en geïntegreerde wijze te bestrijden. De coördinerende rol moet daarbij toegewezen worden aan één spilfiguur in het schepencollege, ongeacht wie dat is.

Gemeentebesturen met ervaring ter zake kregen de voorbije jaren de mogelijkheid om nieuwe methodieken te testen. De projectmiddelen zijn bedoeld om nieuwe innovatieve projecten op te starten en uit te proberen, naast de structurele maatregelen. Heel wat OCMW's, middenveld- en vrijwilligersorganisaties, en gemeentebesturen schreven erop in. De methodieken zijn geëvalueerd en er is een handboek waarin ze beschreven worden. Dat moet een inspiratiebron zijn voor de gemeentebesturen. Heel wat gemeenten hebben de methodieken ook al geïntegreerd in hun werking. Als coördinerend minister is het haar rol om zaaigeld beschikbaar te stellen, besluit minister Ingrid Lieten. Ze doet de ronde van de provincies om de goede voorbeelden over te brengen, te stimuleren en te inspireren.

Vooraf het detecteren van gezinnen met problemen is primordiaal, stelt de minister. Als gemeenten hun regierol goed organiseren, dan wordt de verdoken armoede zichtbaar. Dan kan men mensen die de hulp en projectmogelijkheden nog niet bereikt hebben, ook bijstaan. De minister ervaart een grote mate van enthousiasme en engagement bij de gemeentebesturen en de middenveldorganisaties om er samen de schouders onder te zetten. Dat alles doet niets af aan de verantwoordelijkheden van andere overheden, zoals de Vlaamse en de federale.

De minister wil vooral alle inspanningen van alle niveaus doorgetrokken zien en partnerschappen helpen smeden, met participatie van de mensen die in armoede leven. Ervaringsdeskundigen kunnen een belangrijke rol spelen om drempels die men vanuit bureaucratische beslommingen niet ziet, zichtbaar te maken.

De Vlaamse Regering wil ondanks de budgettaire moeilijke tijden toch in het sociale domein, Onderwijs en de toeleiding naar werk een uitbreidingsbeleid voeren.

In het Vlaams actieplan worden de onderzoeksinspanningen gecoördineerd in het VLAS. Het is de bedoeling op geïntegreerde wijze aan wetenschappelijk onderzoek te doen, zowel preventief als wat evaluaties betreft. Dat leidt tot samenwerking en efficiëntievergroting. Alle onderzoeken zijn zinvol, stipt de minister aan. Het onderzoek naar het referentiebudget is gegroeid uit de vaststelling van mensen in armoede dat OCMW's hen op heel

verschillende manieren benaderen. Er was vraag naar een tool die voor specifieke categorieën van behoeften een gestandaardiseerde aanpak aanreikt. Die is niet verplichtend, onderstreept minister Ingrid Lieten, want elk OCMW behoudt zijn autonomie. De tool wordt gesteund door het Netwerk tegen Armoede en door Samenlevingsopbouw en levert een goede coaching voor de maatschappelijk assistenten.

Door de vakantieparticipatie kunnen meer dan 100.000 mensen die in armoede leven met hun gezin genieten van een welverdiend dagje uit. Dergelijke concrete maatregelen bieden antwoorden op de getuigenissen die in de Panorama-uitzending werden getoond, oppert minister Ingrid Lieten.

In 2012 is 22 miljoen euro extra uitgetrokken voor het creëren van bijkomende plaatsen in de kinderopvang. Ook in 2013 zijn extra middelen beschikbaar, ook voor sociale woningen. Er worden in elk geval meer huizen beschikbaar op de woningmarkt dan vroeger. Gezinnen met kinderen krijgen daarbij uitdrukkelijk prioriteit.

Voedselpakketten moeten een onmiddellijke nood lenigen en mogen niet als structurele maatregel beschouwd worden. Heel wat vrijwilligers zetten daar de schouders onder, werpt de minister op. In de laatste twee jaar is heel structureel samengewerkt met alle partners die een rol spelen in de verdeling van voedselpakketten. In de eerste plaats zijn dat de federale agentschappen die normeren op welke manier voedsel aan de voedselbanken kan worden aangeleverd. Voedselveiligheid en -kwaliteit zijn prioritair. Men is erin geslaagd door die samenwerking de normen danig aan te passen zonder dat er sprake is van afzwakking. Er is minder bureaucratie. Voor de grootwarenhuizen is een brochure geschreven om aan te geven hoe ze binnen de normen voedsel kunnen bezorgen aan de voedselbanken of andere initiatieven.

Samen met de organisatie van distributeurs zijn projecten opgezet om supermarkten ertoe aan te zetten voedsel niet zomaar weg te gooien maar het weg te schenken. Heel wat supermarkten hebben zich in dat project ingeschreven samen met vrijwilligersorganisaties. Doel is structureel de efficiëntie en het bereik te vergroten.

De 1 euromaatregel in Antwerpen is niet zomaar een soepbedeling, maar biedt kinderen in sociale restaurants een maaltijd aan voor één euro. Dat is een goede eerste stap om de betrokken gezinnen structureel verder te helpen, meent de minister.

De minister legt uit dat na de goedkeuring van de quickscan ook de toepassing ervan uitbreiding zal nemen tot de beginfase van alle regelgeving. In de overgangsperiode zijn ook al inspanningen geleverd met de quickscan om onder meer in het kader van preventieve gezinsondersteuning en sociale huur zaken uit te werken.

Met betrekking tot preventieve gezinsondersteuning is een evolutie ingezet naar een gestructureerde aanpak. Het is duidelijk dat ondersteuning van gezinnen met jonge kinderen zowel voor die jonge kinderen als voor het gezin zelf een enorm verschil kan maken. De ouders krijgen hulp bij het vervullen van hun ouderrol. Ze krijgen hulp om de nodige aandacht te besteden aan de sociale en motorische ontwikkeling en aan de taalontwikkeling van de kinderen. Tegelijk worden ze gesteund in hun stappen om de kinderen niet geïsoleerd op te voeden en ze toe te laten sociale relaties te ontwikkelen. De ouders zelf worden geëmancipeerd tijdens het hele proces, dit mede met het oog op opleiding en toeleiding naar werk. Dat blijkt zeer efficiënt. Er wordt daar in een expliciete samenwerking van de ministers sterk op ingezet.

De werkwelzijnstrajecten spelen een grote rol, al zijn de maatregelen nog niet volledig uitgerold en bereiken ze nog niet iedereen. De minister is ervan overtuigd dat de juiste strategische keuzes zijn gemaakt en die worden verder verankerd, ook in het gemeentebestuur, met de ontwikkeling van de Huizen van het Kind. De verdere uitrol moet nog gebeuren en de lokale besturen spelen een cruciale rol, bevestigt de minister.

Minister Ingrid Lieten verwijst de vragen over de efficiëntie van de werkwelzijnstrajecten, de specifieke wetgeving en initiatieven in andere beleidsdomeinen naar de bevoegde ministers.

Mevrouw *Marijke Dillen* vindt het antwoord van de minister een veeleer verkrampte reactie op terechte kritiek. Het lid stelt dat niemand minachtend doet over een aantal van de 194 actiepunten en dat ze ook geen provocaties heeft gehoord. Een regering met beperkte financiële middelen moet die besteden aan fundamentele zaken, vindt het lid. Dat behelst die dingen die mensen die in armoede leven ook echt in de portemonnee voelen: kinderopvang als ze willen werken, betaalbare sociale huisvesting enzovoort. Mevrouw Marijke Dillen beweert niet dat de Vlaamse Regering niets doet, maar ze klaagt wel aan dat er bijvoorbeeld massaal veel wachtenden op de wachtlijsten voor sociale huisvesting staan.

Volgens de spreekster pakt de Vlaamse Regering het armoedeprobleem niet structureel aan. De twee grote doelstellingen uit het regeerakkoord luiden dat tegen het einde van de legislatuur geen enkel gezin in Vlaanderen nog onder de Europese armoederisico drempel zal leven en een halvering van de kinderarmoede tegen 2020. Het lid is er zeker van dat de eerste doelstelling alvast niet gehaald wordt, zeker met de korte tijd die nog rest.

Een aantal ministers doet inderdaad grote inspanningen binnen de marges van hun beschikbaar budget, erkent mevrouw Marijke Dillen. Ze houdt opnieuw een pleidooi om de begroting niet langer als een taart te beschouwen waarbij elk voor zijn bevoegdheden een deel krijgt. In eerste instantie moet men integraal bekijken waar de grootste noden in Vlaanderen zich situeren. Die ministers en hun bevoegdheidsdomein moeten prioriteit krijgen. Ze is van oordeel dat nog in tal van departementen geld verkwist wordt.

Vooraf van de partij van de minister verwacht mevrouw Marijke Dillen op zijn minst dat ze het recente Europese beleid inzake hulp aan minder bedeelden waarbij het budget ten belope van 40 percent teruggeschroefd wordt, zwaar bekritiseert. Dat is vooralsnog niet gebeurd.

De spreekster raadt aan ook alleen eerlijk af te gaan op resultaten, zoals ook zij zelf doet. Ze verwijst naar de Vrije Tribune in De Morgen van professor Frank Vandenbroucke.

De oproep van mevrouw Schryvers om het debat niet alleen in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeluid te voeren, vindt mevrouw Marijke Dillen zeer terecht. Ze verwerpt ook het feit dat bepaalde fracties en met name N-VA niet eens een betoog hielden. Een debat over armoedebestrijding moet volgens het lid in de plenaire vergadering gehouden worden. Ze roept op die vraag te steunen, omdat men dan elk van de ministers individueel kan aanspreken over de eigen bevoegdheden, onder het oog van de camera's.

Minister *Ingrid Lieten* pikt op dat voorstel in en stelt dat twee jaar eerder een brief is gericht aan de parlementsvoorzitter om voor te stellen de rapportering in elke commissie te bespreken.

Mevrouw *Katrien Schryvers* wil zich daar grondig over bezinnen en bekijken hoe dat kan worden aangepakt.

Mevrouw *Cindy Franssen* volgt de filosofie dat de aanwending van middelen in tijden van crisis nauwlettend moet worden overwogen. Op federaal niveau is zo de Rechtvaardig-

heidsagenda 2007-2011 doorgevoerd, waardoor bij budgettaire marge een aantal inhaalbewegingen mogelijk is geworden, onder meer inzake de laagste vervangingsinkomens. Dat is gebeurd met de steun van de voltallige regering. Een debat in plenaire onder het oog van de camera's bevordert niet altijd de intellectuele eerlijkheid, oppert ze.

Zelf wil het lid voorstellen een verenigde commissie te organiseren waarin alle ministers verantwoording kunnen afleggen en een stand van zaken over wat ze hebben ingezet voor armoedebestrijding kunnen brengen. Het punt doorschuiven naar een volgende legislatuur gaat niet op, stelt ze. In een verenigde commissie kunnen keuzes gemaakt worden over bepaalde projecten en dossiers. Een stand van zaken is ook zinvol met het oog op de volgende legislatuur, oppert mevrouw Cindy Franssen, om de doelstellingen te halen die in Pact 2020 zijn opgenomen. Ook de Decenniumdoelen neemt ze daarin mee. Het middenveld blijft in dat proces zeer belangrijk.

Mevrouw *Mieke Vogels* heeft het er zeer moeilijk mee dat ernstige kritiek wordt afgedaan als provocatie en minachting. Ook zij pleit niet voor een toneel in plenaire zitting, maar ze ziet reden te over om de dingen duidelijk te stellen. Volgens mevrouw Mieke Vogels komt de minister onvoldoende op voor mensen in armoede en profileert ze zichzelf veel te weinig als iemand die reageert tegen waanzinnige uitspraken als die van de heer De Nul of tegen het feit dat de werkloosheidsuitkeringen in de tijd afnemen. Ook als het om iemand uit de eigen partij gaat moet de minister verantwoordelijk voor armoedebestrijding durven stelling in te nemen. In plaats daarvan komt de minister met de dooddouner dat het nog altijd beter gaat dan in andere landen dankzij de sociale zekerheid. Mevrouw Mieke Vogels wijst erop dat de effecten van die afname van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd vanaf 2014 voor het eerst zichtbaar zouden kunnen worden. De niveaus waarnaar wordt verwezen, moeten hun verantwoordelijkheden ook echt opnemen, meent het lid.

Dat minister Lieten opnieuw aan een ronde van de provincies, samen met de provinciegouverneurs, is begonnen ergert het lid ook. Met de mond vol van participatie van mensen in armoede, is de minister niet aanwezig op een viering van het tienjarig bestaan van de armoedeverenigingen. Dat is ontoelaatbaar, meent mevrouw Mieke Vogels. Ze verwacht dat de minister zich duidelijk opwerpt als de verdediger van mensen in armoede.

Mevrouw Mieke Vogels wil graag zien dat de armoedetoets ook echt wordt toegepast. De vele middelen die in onderzoek geïnvesteerd worden, zijn volgens haar beter besteed aan een controle van de werkelijke effecten van de zogezegd structurele maatregelen. Het mattheuseffect is heel sterk aanwezig in het Vlaamse beleid. Zo wil ze graag weten hoeveel mensen in armoede bijkomend een plaats in de extra gecreëerde kinderopvangplaatsen hebben gevonden. Het lid verwacht dat de minister uitzoekt waarom het nog steeds niet goed zit met de cijfers.

De 1 euromaatregel is een maat voor niets, herhaalt mevrouw Mieke Vogels. Kinderen die met hun gezin in sociale restaurants eten, krijgen een maaltijd voor één euro. Ze is er bijvoorbeeld van overtuigd dat geen enkel allochtoon gezin in die sociale restaurants eet.

De heer *Peter Gysbrechts* is zwaar ontgoocheld in het antwoord van de minister. Alles gaat niet goed, merkt hij op. Op vrijwel geen enkele vraag is een concreet antwoord gekomen. Parlementsleden zouden provoceren. Ze durven het aan te praten over weggesmeten geld en dat moet kunnen, vindt het lid. De commissieleden mogen zaken in vraag stellen ongeacht wat de minister daarvan vindt. Het lid is vooral verontwaardigd over de manier waarop de minister de bedoeling van de leden inschat. Ook de oppositie weet de inspanningen van duizenden mensen te waarderen. De heer Peter Gysbrechts neemt het de minister dan ook kwalijk dat ze doet alsof dat niet het geval zou zijn.

Ook hij gaat ervan uit dat elk van de ministers op zijn eigen bevoegdheidsdomein doet wat moet. Het lid betreurt tot slot dat de minister niet verder kwam dan wat algemene bedenkingen en zal de concrete vragen aan elk van de bevoegde minister voorleggen.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Marijke DILLEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
GOK	gelijke onderwijskansen
IBO	individuele beroepsopleiding (in een onderneming)
OASeS	Onderzoeksgroep Armoede, Sociale Uitsluiting en de Stad (van de Universiteit Antwerpen)
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RIA	reguleringsimpactanalyse
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLAS	Vlaams Armoedesteunpunt
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
W ² -decreet	Werk-welzijnsdecreet